

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3417/2022. (X. 21.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 3.M.17/2018/7. számú végzése és a Gyulai Törvényszék 9.Mpkf.25.782/2018/3. számú végzése alaptörvény-ellenes, ezért azokat megsemmisíti.
2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 3.M.24/2018/7. számú végzése és a Gyulai Törvényszék 9.Mpkf.25.781/2018/3. számú végzése alaptörvény-ellenes, ezért azokat megsemmisíti.
3. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 227. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszokat visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (Független Rendőr Szakszervezet, dr. Tordai Gábor és dr. Oláh Tamás megbízott kamarai jogtanácsosok) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Indítványában a Gyulai Törvényszék 9.Mpkf.25.782/2018/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének a megállapítását és annak a Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 3.M.17/2018/7. számú végzésére is kiterjedő hatályú megsemmisítését, továbbá a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 227. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének, a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseinek és a XIII. cikk (1) bekezdésének általa állított sérelme miatt.
- [2] Az alkotmányjogi panasz benyújtásának alapjául szolgáló ügy lényege az ügyben eljáró bíróságok által megállapított tényállás, az általuk meghozott döntések és az indítványozó beadványában előadottak alapján az alábbiak szerint foglalható össze.
- [3] 1.1. Az indítványozó jogi képviselője útján keresetet nyújtott be a bírósághoz mintegy kétéves időszakra vonatkozó elmaradt illetménye megfizetése iránt, mivel – álláspontja szerint – munkáltatója a számára törvényben garantált illetményét nem a vonatkozó jogszabályi előírásoknak megfelelő mértékben biztosította. Ebből eredően indítványozónak a keresetlevélben konkrétan számszerűsített anyagi hátránya keletkezett, amelynek megtérítésére kérte kötelezni a munkáltató rendőr-főkapitányságot az igénye érvényesítésére nyitva álló határidőn belül. A keresetlevélben az indítványozó jogi képviselője kifejezetten kérte a tárgyalás esetleges távollétében való megtartását. Az elsőfokú bíróság az ügyben idéző végzésével tárgyalást tűzött ki, amelyben az indítványozót azzal a tájékoztatással idézte, hogy a fél köteles gondoskodni arról, hogy a perfelvételi tárgyaláson tény- és bizonyítási kérdésekben személyesen vagy jogi képviselője útján nyilatkozatot tudjon tenni. Az indítványozó a tárgyaláson személyesen meg is jelent, a közigazgatási és munkaügyi bíróság ugyanakkor a Pp. 227. § (3) bekezdésére hivatkozással az eljárást megszüntette, mivel a jogi képviselő az első tárgyalást elmulasztotta. A bíróság megállapította, hogy az indítványozó jogi képviselővel eljáró félnek minősül, a jogi képviselő ugyanakkor a szabályszerű idézés ellenére az első, perfelvételi tárgyaláson nem jelent meg, kérte viszont a tárgyalás távollétében való megtartását. Az indítványozó ugyan a tárgyaláson személyesen megjelent, de ennek ellenére a Pp. 227. § (3) bekezdése szerint „eljárásjogi értelemben a felperes az első tárgyalást elmulasztotta”, ezért

a bíróság – a Pp. 227. § (3) bekezdésében foglalt szabály alkalmazásával – a Pp. 240. § (1) bekezdés g) pontja alapján az eljárást hivatalból megszüntette.

- [4] Az indítványozó – aki fellebbezésében egyebek mellett hivatkozott arra, hogy a bíróság a perfelvételi tárgyalásra szóló idézéshez mellékelte tájékoztatóban is mindössze arra hívta fel a figyelmét, hogy köteles gondoskodni arról, hogy a tárgyaláson tény és bizonyítási kérdésekben személyesen, vagy képviselője útján nyilatkozatot tudjon tenni, továbbá az országos bírósági gyakorlat is az ő álláspontját támasztja alá, miszerint a perfelvételi tárgyaláson vagy a félnek vagy a jogi képviselőnek a jelenléte követelmény, így összességében vitatta, hogy részéről mulasztás történt volna – jogorvoslati kérelme folytán eljáró Gyulai Törvényszék az első fokon eljáró közigazgatási és munkaügyi bíróság permegszüntető végzését, mint indokaiban is helytállót a hatályában fenntartotta. A másodfokú bíróság döntése indokolásában mindenekelőtt rámutatott a Pp. 227. § (3) bekezdésében foglaltakra, mely szerint a jogi képviselővel eljáró fél részéről a tárgyalást elmulasztottnak kell tekinteni akkor is, ha a fél maga személyesen ugyan megjelent azon, de a jogi képviselő szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg, továbbá az indítványozó a tárgyaláson tett nyilatkozatában megerősítette jogi képviselője képviselési jogát, alperes pedig nem kérte a tárgyalás megtartását. Az indítványozó által a fellebbezésben felhívott jogszabályhelyek a felek egyeztetésére és nyilatkozattételeire vonatkozó olyan rendelkezések, amelyek alkalmazására csak azokban az esetekben kerülhet sor, ha a felek a tárgyaláson megjelentek, továbbá a tárgyalást nem kell elmulasztottnak tekinteni, illetve a másik fél nyilatkozatára tekintettel nem kell az eljárást megszüntetni.
- [5] Az indítványozó jogi képviselője útján ismételt benyújtotta keresetét a bírósághoz, de az érvényesíteni kívánt igénye elévülésére vonatkozó szabályok miatt anyagi igényét az eredeti keresetében foglalathoz képest már csak korlátozott időintervallumra, így csökkentett összegre nézve jelölhette meg.
- [6] Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz a főtítkári hiánypótlásra történő felhívását követően kiegészített alkotmányjogi panaszával. Beadványa szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét az ügyében hozott, az eljárás megszüntetését eredményező bírósági döntések azáltal okozták, hogy figyelmen kívül hagyták „a megfelelő, mindenre kiterjedő és jogszerű tájékoztatáshoz való jogát”, amelyet a „tisztességes módon történő eljáráshoz való joga magában foglal”. Így az elsőfokú bíróság tárgyalásra idéző végzésének – az indítványozó meglátása szerint – a mulasztáshoz kapcsolódó és később alkalmazásra is került jogkövetkezmenyt a végzésben egyértelműen rögzítenie kellett volna, felhívva ezzel az indítványozó figyelmét az alkalmazandó joghátrányokra. Ennek a tájékoztatási kötelezettségnek a bíróság nem tett eleget, hiszen az idéző végzés mindössze a peres fél személyes vagy képviselője általi nyilatkozattételét írta elő. Az indítványozó ezen indokának alátámasztásaként beadványában idézi a Pp. 133. § (2) bekezdésének első mondatát is, miszerint „[a]z idézésben a címzettet figyelmeztetni kell a meg nem jelenés következményeire, és őt perbeli állásához képest a szükséges tájékoztatással is el kell látni”.
- [7] Az indítványozó állítása szerint a bírósági tájékoztatásban a peres félre, illetve a jogi képviselőre vonatkozó vagyalosság használata benne, mint peres félben azt „valószínűsítette, hogy személyes jelenléte és nyilatkozata semmilyen esetben nem minősíthető mulasztásnak”. Ezen túlmenően az indítványozó kifogásolja még a bíróságoknak a Pp. munkaügyi perekre vonatkozó speciális szabályainak a szerinte helytelen értelmezését, valamint – sérelmének további megalapozásaként – kiemeli, hogy megítélése szerint keresete alapján a peres félnek az érdemi, bíróság előtti eljárás lefolytatásához való jogát nem ronthatja le jogi képviselőjének a mulasztása. Véleménye szerint az, hogy ő, mint felperes a tárgyaláson személyesen megjelent egyértelműen azt igazolta, hogy „kereseti szándéka, a peres eljárás lefolytatásának, a jogvita eldöntésének igénye” a részéről fennállt. Megítélése szerint a „peres felel kívül eső körülmények”, mint a jogi képviselő érdekkörében a tárgyalási időpontok ütközése miatti távolmaradása nem eredményezhetik az ő érdekérvényesítése korlátozását, illetve kizárását különös figyelemmel arra is, hogy munkaügyi perekben az eljárás megszüntetése nemcsak a kereseti igény egy része elévülését, hanem akár a teljes igényérvényesítés lehetőségének az elvesztését is eredményezheti.
- [8] Az indítványozó a Pp. 227. § (3) bekezdése általa állított alaptörvény-ellenességének alátámasztásaként előadja, hogy a képviselői mulasztásra tekintettel történő permegszüntetés más perrendtartásokban nem ismert, és nézete szerint ennek a munkajog területén történő bevezetése, illetve alkalmazása indokolatlan is. Meglátása szerint a Pp. általa támadott kógens szabálya azért is ellentétes az eljárási szabályok általános jellemzőjeként ismert rendelkezésekkel, mert azok a távolmaradás kimentésére, az akadályoztatás előzetes bejelentésére vagy az esetleges hiányok pótlására kimentési lehetőségeket tartalmaznak. Véleménye szerint a jogi képviselő távolmaradására alapozott permegszüntetés nem áll arányban a mulasztás súlyával sem, hiszen amíg más hiányosságok esetében a szabályok lehetőséget biztosítanak a hiányosságok pótlására, addig a távolmaradás

következményei – amelyek jellemzően munkaszervezési vagy közlekedési nehézségekből adódnak – a Pp. általa támadott szabályozása mellett nem menthetőek, nem orvosolhatóak. Álláspontja szerint ez az új perrendtartásbeli szabály nem állta ki a gyakorlat próbáját, alkalmazása indokolatlan vagy aránytalan nehézséget okoz a jogi képviselési munkában, így „szakszervezetünk mintegy ötven halasztási kérelmet volt kénytelen előterjeszteni, ami mindkét fél és a bíróság munkáját is szükségtelenül nehezítette. Több alkalommal előfordult az is, hogy azonos ügyben ismételt halasztási kérelmet kellett benyújtatunk.”

- [9] 1.2. Egy másik indítványozó jogi képviselője (Független Rendőr Szakszervezet, dr. Tordai Gábor és dr. Oláh Tamás megbízott kamarai jogtanácsosok) útján az Abtv. 26. § (1) bekezdése és 27. §-a alapján szintén alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. A főtktár erre vonatkozó felhívására kiegészített indítványában a Gyulai Törvényszék 9.Mpkf.25.781/2018/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének a megállapítását és annak a Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 3.M.24./2018/7. számú végzésére is kiterjedő megsemmisítését, valamint a Pp. 227. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte szintén az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének, a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseinek és a XIII. cikk (1) bekezdésének általa vélt és állított sérelme miatt. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy ez az indítvány mind terjedelmében, mind tartalmában, – leszámítva az elmaradt ítélet miatt érvényesíteni kívánt összeg mértékét, illetve felperesek személyét és a bírói döntések meghozatalának időpontját –, továbbá érvelésében, illetve a jogi képviselő személyét tekintve is, úgyszintén a bírói döntések tartalmára, indoklására nézve teljes mértékben megegyezik a határozat indoklásának I/1.1. pontja (Indokolás [3] és köv.) alatt ismertetett indítványban foglaltakkal, ezért az Alkotmánybíróság ezen – a nála IV/173/2019. számon nyilvántartásba vett – ügy, illetve indítvány részletes ismertetésétől eltekintett.
- [10] 2. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor az indítványokat az Abtv. 58. § (2) bekezdése és az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 34. § (1) bekezdése alapján – konkrétan a IV/173/2021. számú ügyet a IV/172/2019. számú ügghöz – egyesítette, és egy eljárás keretében, egy határozatban bírálta el, mivel fentiek alapján megállította, hogy lényegében azonos tényállás mellett, egyező irányú és megegyező tartalmú indokolással ellátott bírósági döntések, és ugyanazon jogszabályi rendelkezés ellen, ugyanazon jogi képviselőkkel eljárva, megegyező tartalmú alkotmányjogi panaszokat benyújtva fordultak az Alkotmánybírósághoz az indítványozók.
- [11] 3. Az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt az Abtv. 56. §-a alapján azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panaszok a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesznek-e.
- [12] 3.1. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben megállapította, hogy az indítványozók az Abtv. 27. §-a szerinti panaszukat az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőn belül nyújtották be a sérelmezett bírói döntésekkel szemben. A jogszabályi rendelkezéssel szemben benyújtott panaszuk kapcsán pedig megállapítható, hogy a támadott normát az ügyekben eljáró bíróságoknak alkalmazniuk kellett és alkalmazták is, az Abtv. 27. §-a szerinti panaszuk pedig az eljárást befejező döntésnek minősülő bírósági végzések ellen irányulnak. A kérelmezők alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkeznek, érintettségük pedig kétséget kizáróan fennáll, mivel a támadott döntéssel lezárt eljárás felperesei voltak, illetve ügyükben az általuk sérelmezett eredményre vezető, támadott jogszabályi rendelkezés alkalmazására sor került.
- [13] 3.2. Az alkotmányjogi panaszokban előterjesztett kérelmek a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglalt követelményeknek részben eleget tesznek, tartalmazzák ugyanis a) azokat a törvényi rendelkezéseket, amelyek megállapítják az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítványok elbírálására, illetve amelyek megalapozzák az indítványozók indítványozói jogosultságát [Abtv. 26. § (1) bekezdése illetve 27. §-a]; b) az eljárás kezdeményezésének indokait (a bíróságok eljárása és döntése, továbbá az általuk alkalmazott jogi norma Alaptörvényben biztosított alapvető jogaik sérelmét okozták); c) az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírósági döntéseket illetve jogszabályi rendelkezést; d) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit; e) az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntések, illetve a jogi norma miért ellentétes a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogukkal; f) kifejezett kérelmet arra nézve, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg az indítványokban támadott bírósági döntések, illetve jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét és semmisítse azokat meg.

- [14] Az Abtv. 52. §-a tehát kifejezetten rögzíti a határozott kérelem követelményét, amelynek részét képezi az indokolás előterjesztésének a kötelezettsége is, arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés vagy bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvénynek az indítványban megjelölt rendelkezésével [52. § (1b) bekezdés e) pont]. Az indítványok ezen követelménynek az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése, a XXIV. cikk (1) bekezdése és a XXVIII. cikk (7) bekezdése vonatkozásában nem tesznek eleget, mivel a hivatkozott alaptörvényi rendelkezések szövegszerű beidézésén túlmenően az indítványok nem tartalmaznak semmiféle indokolást arra nézve, hogy az ezekben az alaptörvényi rendelkezésekben biztosított jogait miért és mennyiben sértik az általuk támadott bírósági döntések, illetve a jogszabályi rendelkezés. Amint azt az Alkotmánybíróság a 34/2014. (XI. 14.) AB határozatában (Indokolás [212]) is már rögzítette: „Indokolás hiányában a kérelem nem felel meg a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelménynek, annak elbírálására nincs lehetőség”, ennek megfelelően az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének, a XIII. cikk (1) bekezdésének és a XXVIII. cikk (7) bekezdésének a vélt és állított sérelmére alapított panasz-elemeket az Alkotmánybíróság érdemben nem vizsgálhatta.
- [15] 4. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az egyéb törvényi feltételeknek megfelelő alkotmányjogi panasz alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre utaljon. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik. Az Alkotmánybíróság az indítványok alapján a vizsgált ügyekben alapvető alkotmányjogi kérdésként értékelte azt, hogy az eljárás megszüntetését eredményező bírói döntések, azaz az érdemi jogszolgáltatás elmaradása, illetve annak a bíróság részéről történő elhárítása a jogi képviselő perfelvételi tárgyalásról való távolmaradása, így a fél mulasztása miatt – annak a ténynek a figyelembevételével, hogy a peres félnek a mulasztás jogkövetkezményeiről való, az eljárási törvényben előírt, kötelező bírósági tájékoztatása és kioktatása elmaradt –, okozhatták-e az indítványozók bírósághoz való fordulása jogának, ezen belül a bírósági eljárás érdemi lefolytatásához és igényük tisztességes tárgyalást követő elbírálásához, így az érdemi, indokolt bírói döntéshez való, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt jogosultságuknak az Alaptörvénybe ütköző sérelmét.

II.

- [16] 1. Az Alaptörvény indítványokban hivatkozott rendelkezései:

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és észszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el”.

[...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

- [17] 2. A Pp. indítványozók által támadott rendelkezése:

„227. § (3) Ha a fél jogi képviselője szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg, valamint, ha a jogi képviselőként megjelent személy a képviseleti jogát nem igazolja vagy képviselőként nem járhat el, a fél részéről a tárgyalást elmulasztottnak kell tekinteni akkor is, ha személyesen vagy más képviselője megjelent. Ha a képviseleti jog igazolása nem szabályszerű, a bíróság rövid határidővel felhívja a megjelent személyt a képviseleti jog szabályszerű igazolására.”

III.

- [18] Az alkotmányjogi panaszok az alábbiak szerint részben megalapozottak.
- [19] 1. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszok által felvetett kérdés elbírálásához elsőként a bírói döntésekkel szemben felmerült, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jog, illetve ezen alapjog egyes részjogosítványainak, így a bírósághoz forduláshoz való jognak és a bírósági eljárás érdemi lefolytatásához való jognak, illetve a bíróság elé terjesztett igény tisztességes elbírálásához, azaz a jogvita érdemében állást foglaló, indokolt bírói döntéshez való jognak a sérelmét állító indítványozói aggályokat tekintette át.
- [20] Az indítványozók érvelése szerint az ügyükben hozott, az eljárás megszüntetését eredményező bírósági döntések azáltal okozták a tisztességes bírósági eljáráshoz való joguk sérelmét, hogy azok figyelmen kívül hagyták a megfelelő, mindenre kiterjedő, jogszerű és a Pp.-ben külön is előírt tájékoztatáshoz való joguknak a bíróságok részéről történő megsértését. Az elsőfokú bíróságok tárgyalásra idéző végzéseinek – amennyiben betartják az erre vonatkozó törvényi előírást – a jogi képviselő távolmaradásához kapcsolódó jogkövetkezményekre egyértelműen fel kellett volna hívnia az indítványozók figyelmét különös tekintettel arra, hogy az ezesetben alkalmazandó joghátrány az eljárás megszüntetését, azaz a jogszolgáltatás bíróság általi elutasítását eredményezheti a törvény rendelkezése alapján. A bíróságok ennek – a Pp.-ben konkrét tartalommal és kötelező érvénnyel meghatározott – tájékoztatási kötelezettségüknek nem tettek eleget, illetve kifejezetten hiányos, félrevezető és félreérthető tájékoztatást adtak azzal, hogy az idéző végzésekben mindössze arra hívták fel az indítványozók figyelmét, hogy a tárgyaláson nekik vagy jogi képviselőiknek nyilatkozatot kell tenniük, majd a jogi képviselők perfelvételi tárgyalásról való távolmaradása miatt ügyükben a fél általi mulasztás egyik lehetséges jogkövetkezményét alkalmazták; azaz a per megszüntetésére, végső soron a jogszolgáltatás megkezdésének elhárítására, visszautasítására került sor.
- [21] 2. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül elbírálja.
- [22] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt emlékeztet arra, hogy részletesen kimunkált és következetesen alkalmazott gyakorlata van az Alaptörvény indítványozó által felhívott XXVIII. cikk (1) bekezdése tartalmát érintően. Mint ahogyan arra a 8/2020. (V. 13.) AB határozatában a testület rámutatott, az ezen cikk által biztosított jogosultság „nem a materiális igazsághoz vezető bírósági eljáráshoz való alapjogot tételezi. Ez az eljárási alapjog sem morális értékítéletet fejez ki. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog az eljárás egészének a minőségét védi, ami korlátozhatatlan, mert már maga is jogi mérlegelés eredménye. A tartalmát különböző részjogosítványok képezik. Ezek egyike a bírósághoz fordulás joga, [...]” ami „[...] nem a törvényektől oldja el a bíróságot, hanem azt követeli meg, hogy a bíróság megmérhesse a peresített igényeket az alkalmazandó anyagi jog és eljárásjog mércéivel, minden lényeges jogkérdést azonosíthasson és azokban a jog értelmezése útján dönthesen” (Indokolás [50]). A bírósághoz fordulás jogából az a kötelezettség hárul az államra, hogy a jogviták elbírálására bírói utat biztosítson [59/1993. (XI. 29.) AB határozat, ABH 1993, 353]. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint továbbá a bírósági úthoz, a bíróság általi döntéshez való jognak szerves része az eljárás minősége: ez adja a bírósághoz fordulás értelmét [35/2002. (VII. 19.) AB határozat, ABH 2002, 199, 211]. Az eljárás tisztességességének önmagában nem elégséges feltétele a bírósági út igénybevételének a lehetővé tétele, az csak akkor biztosított, ha a bíróság érdemben reagál (dönt) a perben előterjesztett kérelmekre [26/2015. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [62]].
- [23] A 7/2013. (III. 1.) AB határozat pedig megerősítette az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatát, amely szerint „önmagában a bírói út igénybevételének formális biztosítása nem elegendő az eljárási garanciák teljesedéséhez, hiszen az alkotmányos szabályban előírt garanciák éppen azt a célt szolgálják, hogy azok megtartásával a bíróság a véglegesség igényével hozhasson érdemi döntést. A tisztességes eljárás követelménye tehát magában foglalja a hatékony bírói jogvédelem igényét is” (Indokolás [24]). Fentiek alapján tehát a bírói út igénybevételének biztosítása, azaz a bírósághoz fordulás joga mindenekelőtt azt foglalja magában, hogy az érintett kezdeményezheti a bíróság eljárását, ha valamely joga vagy kötelezettsége vitássá válik, továbbá megköveteli, hogy a bíróság a tényállás megállapítását követően összemérje a peresített igény és az alkalmazandó jog tartalmát, és az ügyben jogértelmezés útján indokolt döntést hozzon a véglegesség igényével, azaz hatékony bírói

jogvédelmet nyújtson. A bírósághoz való fordulás jogának esszenciális elemei tehát a következők szerint foglathatók össze: egyik aspektusa tehát a) egy törvényes bírói fórum reális elérhetőségét biztosító hozzáférés joga, azaz egy legitim bíróság előtti eljárás kezdeményezésének joga, a következő b) a perbe vitt, a vitatott jogokra és kötelezettségekre vonatkozó, egy tisztességes eljárás bíróság általi lefolytatásához való jog, és végül c) a jogvita bíróság általi eldöntéséhez való jogosultság a véglegesség igényével, megfelelően indokolt bírósági döntéssel alátámasztottan.

- [24] Az Alkotmánybíróság jelen ügy kapcsán megállapította, hogy az indítványozók az anyagi igényüket tartalmazó kereseteiket előterjeszthették ugyan a bíróságokhoz, kezdeményezve azok jogszolgáltatását, a kitűzött tárgyaláson meg is jelentek, de a jogvita eldöntésére irányuló igényük teljesítését a bíróságok a támadott döntéseikben foglalt indokok szerint már a jogszolgáltatás megkezdését is elhárították, elutasították, lényegében megtagadták, azaz az indítványozók ügyeiben nem érvényesülhetett a hatékony bírói jogvédelem alkotmányos garanciája sem, kereseti kérelmükre nézve nem születtek érdemi, azokat tartalmuk szerint elbíráló bírói döntések, miután a bíróságok még tárgyalásba sem bocsátkoztak, hivatkozással a Pp. vonatkozó rendelkezésére.
- [25] 3. Ezt követően az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy a bírósághoz fordulás joga alapján a bíróságnak a peres fél erre irányuló kezdeményezése alapján minden körülmények között, feltétlenül le kell-e folytatnia az eljárást és annak eredményeként érdemi döntést kell-e hoznia, azaz következik-e az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből a bíróságok minden további feltételtől független, automatikus és kényszerítően fennálló kötelezettsége a jogvita elbírálása iránti igény teljesítésére nézve, másként fogalmazva kivétel nélkül, minden esetben alaptörvény-ellenesnek kell-e minősíteni azt a döntést, amelyben a bíróság elhárítja, illetve megtagadja a pert kezdeményező fél jogszolgáltatás iránti igényét.
- [26] Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben, utalva az egyes eljárási kódexek vonatkozó szabályaira megállapítja, hogy – éppen a jogok érvényesítése, a kötelezettségek megállapítása és a jogviták anyagi jogi szabályok szerinti eldöntésének elősegítése, a jogszolgáltatás hatékonyságának, tisztességességének és pártatlanságának előmozdítása érdekében – számtalan olyan, a bírósághoz való fordulás jogát érintő, effektív érvényesítését befolyásoló, a peres felek perbeli és peren kívüli releváns magatartását szabályozó rendelkezés, előírás, követelmény, feltétel, kritérium és elvárás létezik, amelyeknek a fennállását a bíróságnak kontrollálnia kell, illetve betartását számon kell kérnie a felektől a jogvita elbírálására irányuló peres eljárás kezdetétől annak befejezéséig, és meglétük hiányában vagy megsértésük esetén a bíróságnak az eljárási törvényekben írt megfelelő – a jogszolgáltatás megtagadását is magába foglaló – jogkövetkezményeket kell alkalmaznia. Ezek, a bírósági eljárás törvényi előírásoknak megfelelő kezdeményezésére, a hatékony jogszolgáltatás előmozdítására és a megalapozott bírói döntés lehetővé tételére irányuló előírások és feltételek egy egész - sokszor nehezen áttekinthető, bonyolult – rendszert képeznek az egyes kódexekben és megértésük, értelmezésük, betartásuk általában jogi szakember közreműködését teszi szükségessé a jogban nem jártas jogkereső közönség számára. Ilyen kritériumnak, feltételnek, a bírósághoz való hozzáférés jogát is érintő, annak törvényben meghatározott keretet biztosító előírásnak tekinthető például – a különböző eljárási kódexekben sem egységes tartalommal és terjedelemmel szabályozott módon – az eljárási költségek megfizetésének kilátásba helyezése vagy eljárási illeték lerovásának előírása, egyes anyagi jogi igények törvényes határidőben történő érvényesíthetőségével kapcsolatos rendelkezések, ezen belül az igények elévülésére vonatkozó szabályok, egyes jogalanyok kizárása a bírósági eljárás megindításából, a bíróság eljárását kezdeményező keresetlevél tartalmára és formájára, konkrét benyújtásának módjára vonatkozó előírások, az egyes jogorvoslati lehetőségekhez fűzött formai és tartalmi feltételek, azaz a kérelmek bíróság részéről történő befogadhatósági vagy elfogadhatósági kritériumai, továbbá a kötelező jogi képviselő törvényi előírása is.
- [27] Jelen ügyre vonatkoztatva ilyen követelménynek tekinthető a Pp. arra vonatkozó előírása, hogy a jogi képviselővel eljáró fél esetében a perfelvételi tárgyaláson a jogi képviselőnek is jelen kell lennie, ennek elmaradása jogkövetkezményeit pedig részben a Pp. indítványozók által is támadott rendelkezése [227. § (3) bekezdése], részben pedig 190. §-a tartalmazza. Az első szabály szerint a tárgyalást a fél részéről akkor is elmulasztottnak kell tekinteni, ha a fél ugyan személyesen megjelent a tárgyaláson, de azon a jogi képviselő szabályszerű idézés ellenére sem jelent meg. Önmagában a fél vagy más – nem jogi képviselőnek tekintendő – meghatalmazott megjelenése hatálytalan percselekménynek minősül a Pp. egy további szabálya alapján (Pp. 74. §), így ilyen esetben a tárgyalást a fél részéről elmulasztottnak kell tekinteni és a mulasztás következményeit kell alkalmazni. A perfelvételi tárgyalás elmulasztásának következményeire a Pp. a XII. fejezetében külön is tartalmaz rendelkezéseket, mely szerint a bíróságnak az eljárást hivatalból meg kell szüntetnie, amennyiben a perfelvételi

tárgyalást valamelyik fél elmulasztotta [190. § (1) bekezdés]. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a jogi képviselő nélkül megjelent (laikus) fél a vonatkozó rendelkezés alapján dönthet úgy, hogy ennek ellenére kéri a tárgyalás megtartását, de ekkor számolnia kell a számára egyértelműen hátrányosnak – így például betervezett indítványa kiegészítésére, módosítására irányuló nyilatkozatait tekintve pedig kétségkívül korlátozottan – a minősíthető perbeli lehetőségeivel [Pp. 190. § (2) bekezdés]

- [28] Mindazonáltal a Pp. indítványozók által támadott szabályozása kétségtelenné teszi: a jogi képviselővel eljáró fél esetében elvárt és kívánatos a jogi képviselő jelenléte a perfelvételi tárgyaláson, hiszen az osztott perszerkezet bevezetésének következményeként a per előkészítése, – azaz az egyes állítások, indítványok megtétele és véglegesítése – ebben a szakaszban történik, és az így rögzült állítások és indítványok alapján kerül sor a bizonyítási eljárásra a per érdemi, tárgyalási szakaszában. A felek és jogi képviselőik személyes jelenlétét vélhetően éppen az teszi szükségessé, hogy a fél a korábban megtett, vagy a perfelvételi tárgyaláson elhangzó vagy ott módosuló nyilatkozataira, indítványaira az ellenérdekű fél érdemben nyilatkozni tudjon, perfelvételi nyilatkozatait megváltoztathassa, így a jogi képviselő jelenlétének a hiánya ne vezessen halasztáshoz, azaz a per elhúzó-dásához.
- [29] Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a peres eljárásokat tartalmazó kódexek tartalmaznak olyan, a bíróság eljárásának kezdeményezésére és az igények érvényesítések módjára, – így a keresetlevél benyújtásának határidejére, annak formájára és tartalmára, a felek és jogi képviselőik tárgyaláson való személyes jelenlétére – vonatkozó szabályokat, előírásokat, követelményeket és feltételeket is, amelyeknek a teljesülését a bíróságnak a per egésze során figyelemmel kell kísérnie, meglétüket, illetve teljesítésüket számon kell kérnie, és nem teljesítésük esetére alkalmaznia kell azokat a törvényben előírt jogkövetkezményeket, amelyek szélső esetben valamely alaptörvényben biztosított alapvető jog – jelen ügyben a bírósághoz fordulás joga – érvényesülésének ellehetetlenüléséhez is vezethetnek az eljárás megszüntetésén, így az elvárt és igényelt jogszolgáltatás elhárításán, megtagadásán keresztül. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben ugyanakkor rámutat arra is, hogy miután ezek a rendelkezések jellemzően valamely alkotmányos alapjog tényleges érvényesülését is befolyásolják, érintik vagy éppen kizárják azt, és az eljárási kódexekben egyes esetekben szövevényes, nehezen átlátható, néha többféle értelmezést lehetővé tevő rendszert alkotnak, ezért a jogalkotó a bíróságok kötelezettségévé tette – egyes esetekben *expressis verbis* szabályok előírásával – a törvénynek megfelelő jogérvényesítés elősegítése, előmozdítása érdekében a felek megfelelő tájékoztatását hatékony jogérvényesítésük, végső soron alapvető alkotmányos jogaik reális érvényesíthetősége és érvényesülése érdekében.
- [30] 4. Az Alkotmánybíróság a rendelkezésére álló iratokból megállapította, hogy az elsőfokú bíróságok idéző végzéseikben nem tájékoztatták az indítványozókat arról, hogy az ő személyes jelenlétük ellenére, jogi képviselőik esetleges távolléte esetében – a Pp. vonatkozó rendelkezése alapján a bíróságnak a fél részéről mulasztottnak kell majd tekintenie a perfelvételi tárgyalást, ami a mulasztás jogkövetkezményeinek alkalmazását vonja majd maga után, és a jogi képviselő távolléte akár az eljárás megszüntetéséhez is vezethet. Ehhez képest a bíróságok részéről adott tájékoztatás azt tartalmazta, hogy a félnek gondoskodnia kell arról, hogy a perfelvételi tárgyaláson tény- és bizonyítási kérdésekben személyesen vagy jogi képviselője útján nyilatkozatot tudjon tenni. Az ügyben másodfokon eljáró bíróságok pedig – az indítványozóknak a bíróság általi mulasztásra való hivatkozása ellenére, az erre vonatkozó érvüket figyelmen kívül hagyva – helyben hagyták az elsőfokú bíróságoknak az eljárások megszüntetésére vonatkozó végzéseit. A Pp. 133. § (2) bekezdésének első, kivételt nem engedő mondata az idézés tartalmára nézve ugyanakkor egyértelműen azt írja elő, hogy „[a]z idézésben a címzettet figyelmeztetni kell a meg nem jelenés következményeire, és őt perbeli állásához képest a szükséges tájékoztatással el kell látni”.
- [31] Jelen ügy kapcsán megállapítható tehát, hogy az elsőfokú bíróságok által kibocsátott, a perfelvételi tárgyaláson való részvételre idéző végzések a Pp. erre vonatkozó kifejezett előírása ellenére, tehát törvénybe ütköző módon nem nyújtottak tájékoztatást az indítványozók részére a perfelvételi tárgyalás megtartásának szabályairól, feltételeiről, *contra legem* nem hívták fel az indítványozók figyelmét az ők, valamint jogi képviselőik személyes jelenlétére vonatkozó szabályokra, a jogi képviselőik távolmaradása esetén várható jogkövetkezményekre, illetve a nyújtott tájékoztatásuk kifejezetten félreérthető és félrevezető volt. Mindezek figyelmen kívül hagyásával ugyanakkor a bíróságok a jogi képviselőik távolmaradását észlelve az eljárás megszüntetéséről döntöttek, továbbá ezeket a döntéseket a jogorvoslati fórumok megerősítették, előidézve ezzel az indítványozók bírósághoz való fordulás alapvető joga érvényesülésének ellehetetlenülését.

- [32] Az Alkotmánybíróságnak az alkotmányjogi panaszok által felvetett alkotmányossági aggályok megítélésekor tekintettel kellett lennie ugyanakkor arra is, hogy a bírósághoz való fordulás jogának gyakorlati érvényesülésével szoros összefüggésben lévő, így a jogi képviselő személyes megjelenési kötelezettségének kívánalma a perfelvételi tárgyaláson, illetve ennek elmulasztása esetén végső soron az eljárás megszüntetése még a bíróságnak az erre vonatkozó figyelemfelhívását tartalmazó végzése esetén sem ebből, a bíróság által kibocsátott idéző végzésből fakad és nem abból eredeztethető, hanem – mind a személyes részvétel elvárását, mind ennek elmaradása következményeit – maga a Pp. fentebb ismertetett, kihirdetett, és mindenki által megismerhető szabályai keletkeztetik. Másfelől az alkotmányjogi panaszok elbírálása során legalább ekkora súllyal esik latba annak a körülménynek a figyelembevétele és megfelelő értékelése is, hogy az eljárási törvény – szintén fentebb idézett rendelkezése – a bíróságok általános tájékoztatás adására vonatkozó kötelezettségei mellett kifejezetten és konkrétan, *expressis verbis* írják elő részükre „a meg nem jelenés következményeire” való figyelemfelhívást, mintegy – a várható jogkövetkezmények súlyához igazított – figyelmeztetésként: a bíróság akár az eljárás megszüntetéséről is dönthet abban az esetben, ha a jogi képviselővel rendelkező fél jogi képviselője a perfelvételi tárgyaláson nem jelenik meg.
- [33] A fentiek fényében az Alkotmánybíróság megítélése szerint az eljárási törvényben a bíróságok számára kógens jelleggel előírt tájékoztatási kötelezettség teljesítése, a tájékoztatás jogszerűsége, teljességi körsége és jogszabályoknak megfelelő tartalma szorosan összefügg és nem függetleníthető a – konkrét ügyet tekintve – polgári peres eljárás során az Alaptörvényben garantált egyes alapjogok, így mindenekelőtt a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog vagy a jogorvoslathoz való jog gyakorlati és hatékony érvényesülésétől. A törvény által a bíróság részére előírt tájékoztatás, kioktatás, figyelemfelhívás rendeltetése, célja és a törvényben való előírásának konkrét oka éppen ezen alkotmányos alapjogok – az eljárási törvényben meghatározott módon és feltételekkel történő – érvényre juttatásának és gyakorlásának az elősegítése, előmozdítása. Másként fogalmazva: az esetlegesen félrevezető – hibás, téves vagy hiányos – bírósági tájékoztatás vagy éppen a tájékoztatás, figyelemfelhívás – kifejezetten *contra legem* – elmaradása adott esetben az Alaptörvényben biztosított egyes alapjogok tényleges érvényesítését és érvényesülését akadályozhatja meg vagy lehetetlenné teheti.
- [34] Fentiekkel szintén szoros összefüggésben az Alkotmánybíróság rámutat továbbá arra is, hogy a bíróságok hivatalos közléseivel és megnyilvánulásaival, azok helyességéhez, teljességi körségéhez fokozott közbizalom fűződik, azaz a jogkereső közönség joggal bízik abban, alappal várja el, hogy a jogvita eldöntésére hivatott – az ehhez szükséges kompetenciával, képességgel és legitimációval rendelkező – fórumtól minden esetben körültekintő, a törvény ismeretén alapuló, a jogszabályokban foglaltakat feltétlenül szem előtt tartó és annak minden körülmények között eleget tevő információt, figyelemfelhívást vagy tájékoztatást kapott. Az előfordulhat természetesen, hogy a megemelkedett ügyteher, adminisztrációs hiba vagy bármely más gátló körülmény eredőjeként az eljárás résztvevői nem, vagy nem pontosan a törvény szerinti, a törvénynek megfelelő tartalmú tájékoztatásban, kioktatásban részesülnek. Ennek a ténynek a mindenki számára egyértelművé válását követően azonban a nem megfelelő eligazításban, tájékoztatásban részesített fél általában számíthat arra, hogy – a tévedés, hiányosság súlyához és az általa kiváltott hátrány mértékéhez mérten – a hiba, a tévedés korrekcióra, a mulasztás pedig utóbb orvoslásra kerül. Ezt az elvet és elvárást erősíti az Országos Bírósági Hivatal honlapján olvasható az – a jogkereső közönség számára készített – figyelemfelhívás, információ is, hogy „[a] fellebbezhető határozat mindig tartalmaz tájékoztatást a fellebbezés módjáról. Mindig figyelmesen olvassa el a tájékoztatást és az abban írt határidőt tartsa be! Az esetlegesen téves vagy hibás tájékoztatás pedig soha nem eshet a fél terhére!” (Országos Bírósági Hivatal honlapja, Magyarország bíróságai, Fellebbezési és egyéb perorvoslatok menüpont 2.).
- [35] 5. Mindezekkel kapcsolatosan az Alkotmánybíróság azt az elvi tételt már korábban – egy, a jogorvoslathoz való jog sérelmére, konkrétan a jogorvoslati határidőre vonatkozó téves hatósági tájékoztatásra és ennek a ténynek a bíróság által történő figyelmen kívül hagyására alapozott alkotmányjogi panasz elbírálása kapcsán – kimondta, hogy „[a] hibás, nem jogszabályszerű tájékoztatás ugyanakkor önmagában nem jelentheti azt, hogy akár az azt tartalmazó döntés, akár e döntést felülvizsgáló döntés a jogorvoslathoz való jog *ab ovo* sérelmével járna. Azonban az előtte folyamatban lévő ügy vizsgálata során az Alkotmánybíróság juthat olyan következtetésre, hogy a jogorvoslati határidőt megjelölő téves hatósági tájékoztatás alkalmas – a konkrét ügy egyedi körülményeinek mérlegelése után – a hatékony jogorvoslathoz való jog sérelmének az előidézésére” {9/2017. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [27], a továbbiakban: Abh.}.

- [36] Az Alkotmánybíróság a továbbiakban, figyelembe véve és megerősítve azt az Abh.-ban rögzített elvet, miszerint a törvény rendelkezéseibe ütköző, a peres eljárás kezdetén vagy folyamán a bíróság részéről adott hibás, hiányos, téves tájékoztatás, kioktatás, figyelem felhívás, illetve ennek elmaradása önmagában nem vezet automatikusan egy, az eljárás során meghozott, vagy – mint jelen ügyben is – éppen az eljárás érdemi megkezdését elutasító bírói döntés alaptörvény-ellenességéhez, de adott esetben, a konkrét ügy egyedi körülményeit mérlegelve okozhatja a *contra legem* tájékoztatással érintett peres fél valamely alkotmányos alapjogának alaptörvénybe ütköző sérelmét, számba vette azokat a tényeket, szempontokat és körülményeket, amelyek értékelése és mérlegelése alapján a jelen ügyben hozott bírói döntések indítványozók által állított alaptörvény-ellenessége kérdésében állást lehetett foglalni.
- [37] Az Alkotmánybíróság a konkrét ügyek sajátos körülményeinek mérlegelése körében elsőként figyelembe vette azt a tényt, hogy a peres eljárások kezdeményezésekor az indítványozók által meghatalmazott jogi képviselők, a kamarai jogtanácsosok által szerkesztett és benyújtott keresetlevelek utolsó mondatával – „[k]érem, hogy a T. Bíróság személyem esetleges távollétében is szíveskedjék valamennyi tárgyalást megtartani” – nem zárták ki annak lehetőségét, hogy a perfelvételi tárgyaláson nem lesznek személyesen jelen, megfordítva: kinyilvánították, hogy jogszerű és hátrányos következményektől mentes lehetőségét látják annak, hogy a perfelvételi tárgyaláson ők nem jelennek meg személyesen, és ezt a bírósággal tudatták is. A bíróságok tehát tudomással bírtak az idéző végzés kibocsátása előtt arról a tényről, hogy a jogi képviselők megítélése szerint a Pp. vonatkozó rendelkezési alapján következmény nélküli magatartás lesz részükről a perfelvételi tárgyalásról való esetleges távolmaradás.
- [38] Ezzel szoros összefüggésben mutat rá az Alkotmánybíróság, hogy részben éppen az ilyen, a jogi képviselők körében bevett és elterjedt, továbbá korábban – a Pp. hatálybalépése előtt – eredményesen alkalmazott, használt szokványok, általános gyakorlattá vált megoldások ismeretében és esetében minősíthető kiemelt fontosságúnak és jelentőségűnek a Pp. 133. § (2) bekezdésében írt az a rendelkezés, amely szerint „[a]z idézésben a címzettet figyelmeztetni kell a meg nem jelenés következményeire, és őt perbeli álláshoz képest a szükséges tájékoztatással el kell látni.”
- [39] Az Alkotmánybíróság ebben a körben tehát kiemelt jelentőséget tulajdonított annak a körülménynek, hogy a bíróságok az idéző végzésekben annak ismeretében mulasztották el a törvény által kötelezően, eltérést nem engedő módon, annak tartalmát konkrétan, pontosan meghatározva *expressis verbis* elrendelt figyelem felhívást a meg nem jelenés következményeire, hogy tudomással bírtak az indítványozók keresetleveleiből arról, hogy jogi képviselők szerint számukra a perfelvételi tárgyaláson való részvétel a fő szabály szerint nem kötelező. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság megítélése szerint fontos szempont még az is, hogy Pp.-nek az osztott perszerkezetre vonatkozó konstrukciója – amelynek új eleme a perfelvételi tárgyalás, ahol annak rendelkezése és funkciója alapján a jogi képvisellel eljáró személyek esetében jogi képviselők személyes jelenléte elvárt és kívánatos, távolmaradásuk pedig mindenképpen hátrányos következményekkel jár a félre nézve, illetve az eljárás megszüntetéséhez is vezethet – egy teljesen új jogintézménynek volt tekinthető az ügyek indítványozók által kezdeményezett megindulásakor. Ezért is bír az alkotmányjogi panaszok és az azokban állított alapjogsérelem mikénti megítélése szempontjából – önmagában a törvényi előírás be nem tartásán túlmenően – fokozott jelentőséggel a jogi képviselők távolmaradására, az ebből következő mulasztásra és a lehetséges permegszüntetésre történő bírósági figyelem felhívás és kioktatás elmaradása.
- [40] Az Alkotmánybíróság meglátása szerint éppen az ilyen esetekben és ügyekben – amikor csak néhány hét vagy hónap telik el egy, érdemét tekintve helyenként gyökeresen megváltozott tartalmú, átfogó kódex terjedelmű jogi szabályozás és a jogszolgáltatás kezdeményezése között, hiszen a perfelvételi tárgyalás jogintézményét bevezető új Pp. szabályai 2018. január 1-jén léptek hatályba, míg az indítványozók első fokú bíróságokhoz benyújtott keresetei, a 2018. február 13-i, illetve a 2018. november 14-i dátumot viselik – válik meghatározó jelentőségűvé az első fokon eljáró bíróságok részéről az új – a korábbiakban megszokott, attól jelentősen eltérő tartalmú – szabályoknak megfelelő, a követendő és elvárt magatartásra, illetve az ennek elmulasztásából adódó következményekre történő figyelem felhívás és kioktatás, továbbá a fellebbezéseket elbíráló bíróságok részéről a törvényben előírt figyelem felhívásnak a *contra legem* elmaradása tényének és annak a megfelelő értékelése, hogy az új szabályok feltehetően még nem olyan mélységben váltak a jogi képviselők, még inkább a laikus jogkereső közönség számára a joggyakorlat részévé, hogy azok automatikus ismerete és alkalmazása teljes körben és hibátlanul elvárható lett volna.
- [41] Az Alkotmánybíróság döntése meghozatalakor mérlegelte azt is, hogy az elsőfokú és a jogerős döntést hozó bíróságok végzései az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való

jog egyik részjogosítványának, a bírósághoz fordulásnak a jogát, e jog tényleges gyakorlásának a lehetőségét az ügyben alkalmazott jogkövetkezmennyel, a per megszüntetésével nemcsak hogy korlátozta, sértette, de a jogszolgáltatás megtagadásával az indítványozók számára azt kifejezetten kizárta. A másodfokon eljáró bíróságok pedig – annak ellenére, hogy az indítványozók fellebbezésükben hivatkoztak a törvényben előírt figyelem felhívás elmaradására – jogerős döntéseikben nem értékelték, nem vették figyelembe annak jelentőségét, hogy a döntés eredményeként az indítványozók alkotmányos joguk gyakorlásától estek el.

[42] Végzetül az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz elbírálásakor figyelembe vette és értékelté azt a körülményt is, hogy – az indítványozók erre vonatkozó előadása szerint – jogi képviselőjük útján keresetüket ismételt benyújtották a bírósághoz, de az érvényesíteni kívánt követelésük elévülésére vonatkozó szabályok miatt elmaradt munkabér megfizetése iránti igényüket az eredeti keresetükben foglalthoz képest már csak korlátozott időintervallumra, ebből adódóan csak csökkentett összegre nézve jelölhették meg. Az indítványozóknak tehát az eredetileg kezdeményezett jogszolgáltatás bíróságok általi megtagadása, azaz meghíúsulása miatt nem pusztán elvi jellegű és természetű sérelme keletkezett, hanem a kényszerűen, időben – a dolog természetéből adódóan – mind jobban távolodva az elévülés kezdő időpontjától, az idő múlásából következően eleve anyagi veszteséget, hátrányt magában hordozó összegre nézve terjeszthették csak elő újabb keresetüket. A támadott bírói döntések tehát az indítványozókat olyan újabb – az eredetihez képest összezszerűségét tekintve most már csak eleve korlátozott mértékű – jogérvényesítésre szorították, amely nyilvánvaló módon anyagi veszteséget jelent számukra, még a keresetüknek egyébként minden tekintetben helyt adó bírói döntés esetén is.

[43] 6. A fentiek szerint, a konkrét ügy egyedi körülményeinek az 5. pontban foglaltak szerinti számbavétele, értékelése és mérlegelése alapján az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság azzal, hogy a törvény kifejezett rendelkezésébe ütköző, a mulasztás következményeire való kötelező figyelem felhívást elmulasztotta, majd ezt követően – a nyújtott tájékoztatás félreérthető és félrevezető tartalma ellenére – a jogi képviselő távolmaradása miatt, a mulasztás jogkövetkezmenyeit alkalmazta, az eljárást megszüntető végzéseivel alaptörvénybe ütköző módon fosztotta meg az indítványozókat a bírósághoz fordulás jogának tényleges gyakorlása lehetőségétől. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint továbbá a Gyulai Törvényszék az ügyekben benyújtott fellebbezések elbírálása során nem volt tekintettel az ügyek alkotmányjogi összefüggéseire és jelentőségére, valamint az ügyek más sajátos, egyedi körülményeire – így a törvényben előírt figyelem felhívás elmulasztására – sem. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az így bekövetkezett alapjogsérelem érdemben befolyásolta a bíróságoknak az indítványozók jogszolgáltatásra irányuló igényének megtagadását eredményező döntéseit, ezért azok az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének Alaptörvénybe ütköző sérelmét idézték elő.

[44] Az Alkotmánybíróság az így megállapított alaptörvény-ellenesség jogkövetkezmenyeként a Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságnak, továbbá a Gyulai Törvényszéknek a határozat rendelkező része 1. és 2. pontjában felsorolt végzéseit megsemmisítette.

IV.

[45] 1. Az indítványozók alkotmányjogi panaszaikban kezdeményezték még a Pp. 227. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését is. Ennek alátámasztásaként előadták, hogy a képviselői mulasztásra alapított permegszüntetés más perrendtartásokban nem ismeretes, és – nézetük szerint – ennek a permegszüntetésnek a munkajog területén történő bevezetése, illetve alkalmazása indokolatlan is. Meglátásuk szerint a Pp. általuk támadott szabálya azért is ellentétes a más eljárási törvények hasonló rendelkezéseivel, mert azok a távolmaradás kimentésére, az akadályoztatás előzetes bejelentésére vagy az esetleges más hiányosságok pótlására kimentési vagy hiánypótlási lehetőségeket tartalmaznak. Véleményük szerint a jogi képviselő távolmaradására alapozott permegszüntetés nem áll arányban a mulasztás súlyával sem, hiszen amíg más hiányosságok esetében a szabályok lehetőséget nyújtanak a hiányosságok pótlására, addig a távolmaradás következményei a Pp. támadott szabálya szerint nem menthetők, nem orvosolhatók. Álláspontjuk szerint az új szabály gyakorlatban történő alkalmazása aránytalan nehézséget okoz a jogi képviselők munkájában.

[46] Az Alkotmánybíróság erre vonatkozó következetes gyakorlata alapján jelen alkotmányjogi panaszt is a kérelem tényleges tartalma szerint bírálta el. Az indítványozóknak az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján benyújtott kérelme az Alkotmánybíróság megítélése szerint tartalmát tekintve valójában a jogalkotó mulasztásában megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapítását kezdeményezi a testületnél azzal, hogy a távolmaradás kimentésének,

az akadályoztatás előzetes bejelentésének vagy az esetleges hiányok pótlásának a lehetőségére vonatkozó rendelkezések meglétét hiányolják a támadott rendelkezésből.

- [47] Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben rámutat arra, hogy a jogalkotói mulasztással előidézett alaptörvény-ellenességet az Abtv. 46. § (1) és (2) bekezdései alapján a testület kizárólag hivatalból állapítja meg egyéb hatáskörei gyakorlása során, az erre irányuló eljárását tehát az indítványozók nem kezdeményezhetik. Az Alkotmánybíróság megjegyzi továbbá, hogy a jelen ügy vizsgálata eredményeként nem látott okot és indokot arra, hogy az indítványozók által kifogásolt jogszabályi rendelkezéssel összefüggésben a jogalkotói mulasztás esetleges fennállását hivatalból megvizsgálja.
- [48] 2. Tekintettel arra, hogy az indítványozók a támadott jogi normával összefüggésben jogalkotói mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállásának a megállapítását kérték az Alkotmánybíróságtól, ezt a hatáskörét viszont az Alkotmánybíróság csak hivatalból eljárva gyakorolja az Abtv. 46. § (1) bekezdése alapján, az indítványozók erre irányuló kérelmét a testület részben az indítványozói jogosultság, részben pedig az Alkotmánybíróságnak az ilyen kezdeményezést tartalmazó indítványok elbírálását lehetővé tevő hatásköre hiánya miatt az Abtv. 64. § a) és b) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2022. október 4.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott,
dr. Szalay Péter
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [49] A bírói döntések megsemmisítésének indokolásával a következők miatt nem értek egyet.
- [50] 1. A tanács arra alapozta a bírói döntések megsemmisítését, hogy azok sértik az indítványozók XXVIII. cikk (1) bekezdéséből kibontott (rész)alapjog, a bírósághoz fordulás jogát.
- [51] A sérelmet az okozta, hogy a bíróságok a jogkövetkezményekre vonatkozó teljeskörű tájékoztatás nélkül megszüntették az eljárást, mivel az indítványozók jogi képviselői a perfelvételi tárgyalást szabályszerű idézés ellenére mulasztották el. A bíróságok végzéseiket a Pp. 227. § (3) bekezdésére alapozták.
- [52] Az alkotmányossági probléma a *fair* bírósági eljárás és az abból kiértelmezett részjog, a bírósághoz fordulás alapjoga sérelmeként azonosítható. Az előbbi – ahogy arra egyebekben a döntés helyesen kitér – az eljárás egészének minőségével áll összefüggésben. Ez az alapjog az Alkotmánybíróság értékelésének eredményeként érvényesül, avagy sérül, az alapjog már maga is értékelés eredménye. Ebből következőleg az vagy érvényesül a bírósági eljárás során, vagy nem. Abszolút jog, tehát nem korlátozható.
- [53] Ezzel szemben a bírósághoz fordulás (rész)jogosultsága az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerinti szükségesség/arányosság kritérium-rendszerében korlátozható. Tehát amennyiben a szabályozás, vagy a bírói döntésbeli értelmezés a bírósághoz fordulás jogát korlátozza, úgy vizsgálni kell, hogy fennáll-e a korlátozás és ha igen, úgy szükséges-e avagy arányos-e.
- [54] Az alaptörvény-ellenes alapjogi korlátozás megállapításának tehát nem az az alapja, hogy az esetleges *contra legem* bírói jogértelmezést a konkrét ügy speciális ténybeli körülményei „súlyosbítják”.
- [55] 2. A konkrét esetben véleményem szerint nem lett volna akadálya annak, hogy az indítványozó jogi képviselője útján az elmaradt munkabérét bíróság előtt érdemben követelje. Az akadályt az jelentette, hogy a Pp. a korábbiól eltérően, bizonyos esetekben alapvető jelentőséget tulajdonít a perfelvételi tárgyalásnak, amelyen ezért

a jogi képviselő jelenléte elengedhetetlen. Mivel a Pp. – az indítványozó és jogi képviselője előtt is ismeretes módon – nem teszi lehetővé azt, hogy a jogi képviselő előzetesen kimentse távolmaradását a perfelvételi tárgyalásról, ezért nem a bíróság akadályozta meg az érdemi igényérvényesítést, hanem az a tény, hogy a felperesi jogi képviselő elmulasztotta a perfelvételi tárgyalást (pergátló akadály).

- [56] Nyilván szükséges értékelni azt a körülményt is, hogy a bíróság a mulasztásra vonatkozó, megtévesztő tartalmú nyomtatványon idézte az indítványozót és annak jogi képviselőjét a perfelvételi tárgyalásra. Ennek értékelésénél arra a kérdésre kellett volna a választ keresni, hogy összességében *fair*, méltányos, kiegyensúlyozott marad-e az az eljárás, amelyben a bíróság nem tett eleget teljeskörűen tájékoztatási kötelezettségének a perfelvételi tárgyalás jogi képviselő általi elmulasztása kapcsán (ha azonosítható ilyen törvényi kötelezettség a bíróság oldalán). Ebben a körben lehetett volna eljutni arra az értékelésre, hogy a megtévesztő, nem teljes körű bírósági tájékoztatás még akkor is korlátozza a XXVIII. cikk (1) bekezdésében elismert *fair* eljáráshoz való processzuális alapjogot, ha egyebekben a jogi képviselőtől elvárható a Pp. megváltozott rendelkezéseinek az ismerete.

Budapest, 2022. október 4.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/172/2019.

